

Framtidsrettede tobakksforebyggende tiltak og en strategi for utfasing av tobakk

HVA? >>> Endre fokus til å stoppe tobakksepidemien

En strategi for å fase ut tobakk signaliserer en grunnleggende endring i tobakkspolitikken. Denne tar sikte på en varig, strukturell endring i folkehelsearbeidet ved gradvis å redusere tobakkssalg og -forbruk til minimale bruksnivåer innenfor en definert tidsramme.

Denne strategien utvides noen ganger til også å inkludere ikke-medisinske nikotinprodukter.

EUs kreftplan (Europe's Beating Cancer Plan) er et eksempel på denne tilnærmingen. Den ble introdusert i 2021 og lanserer et mål om en «Tobakksfri generasjon» – med sikte på mindre enn 5 % tobakksbruk i Europa innen 2040.

HVORFOR? >>> Beskytte nåværende og framtidige generasjoner

Retten til helse er grunnleggende og nedfelt i menneskerettighetsprinsipper, i barns rettigheter og i FNs bærekraftsmål. EU krever høye standarder for helsevern i hele sin politikk.

WHOs rammekonvensjon om forebygging av tobakksskader (WHO FCTC) utgjør grunnlaget. Den oppfordrer til tiltak utover minimumskravene (artikkel 2.1) for å beskytte nåværende og framtidige generasjoner mot de ødeleggende konsekvensene av tobakksbruk og tobakkseksposering. Forebygging av nikotinavhengighet er fortsatt et sentralt fokus (artikkel 5.2b).

HVORDAN? >>> Styrke implementeringen av WHO FCTC og innovasjon

Utfasing av tobakk kan oppnås på to komplementære måter:

- Nasjonale strategier: Målbare målsettinger innarbeidet i nasjonale tobakkspolitiske eller helsepolitiske planer, med tydelige definisjoner av produktene som søkes regulert.
- Framtidsrettede tiltak: Separate tiltak iverksatt uten nødvendigvis å være forankret i et bredere nasjonalt mål.

De fleste land bør begynne med å gjennomføre WHO FCTC og dets "best buys" (MPOWER). I EU er regelmessige og framtidsrettete revisjoner av direktivene om tobakksprodukter, beskatning og reklame, samt oppdatering av anbefalingene om røykfritt miljø, avgjørende.

Sentrale hensyn

1. FOKUSER PÅ PRODUKTER OG LEVERANDØRER: Utfasingen av tobakk retter seg mot industrien og industriens produkter, ikke de som bruker dem. Stigmatisering av personer som bruker tobakk eller nikotin, og ofte lider av livslang avhengighet, må unngås.
2. INTEGRER EFFEKTIV STØTTE TIL Å SLUTTE MED TOBAKK i strategier og tiltak, spesielt for å påvirke helseulikheter.
3. PRIORITER TILTAK med en betydelig forventet effekt, basert på evidens og vurdering av gjennomførbarhet i den lokale konteksten.
4. MOTSTÅ BRANSJEINNBLANDING: Overhold artikkel 5.3 i WHO FCTC fullt ut. Undersøk bransjedrevne skadereduksjonsinitiativer. Dette er egennyttige taktikker som tar sikte på å opprettholde avhengighet og salg, blokkere politikk og tiltrekke seg nye brukere. Vær observant når dette begrepet brukes, særlig på områder med svakere regelverk.

KJERNETILTAK I WHO FCTC

NØDVENDIGE retningslinjer og tiltak
MPOWER "best buys"
(mest kostnadseffektive tiltak)

AVANSERTE TILTAK I WHO FCTC

ANBEFALTE retningslinjer og tiltak

FREMTIDSRETTEDE TILTAK

Andre politiske initiativer eller tiltak utover WHO FCTC

EUs kreftplan

TOBAKKSFRI GENERASJON:

Mindre enn 5 % av befolkningen bruker tobakk innen 2040

VERKTØYKASSE FOR EN UTFASINGSSTRATEGI FOR TOBAKK

For å lette vurderingene og utviklingen av alternative tiltak som passer i ulike tobakkspolitiske kontekster har WP9 produsert et nettbasert verktøysett for utfasing av tobakk, tilgjengelig fra juni 2024 www.tobaccoendgametoolkit.eu. Verktøykassen inneholder informasjon om konseptet, innovative tiltak, case-studier, vitenskapelig evidens, publikasjoner, myteknusere, potensielle beste praksiser og måter å overvinne utfordringer på.

Nyttige referanser:

Article 168, Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union. Document I2012E/TXT.

Decision FCTC/COP10(11) Panama Declaration.

Decision FCTC/COP10(20) Contribution of the WHO FCTC to the promotion and fulfillment of human rights.

McDaniel PA, Smith EA, Malone RE. The tobacco endgame: a qualitative review and synthesis. *Tob Control*. 2016 Sep;25(5):594-604. doi: 10.1136/tobaccocontrol-2015-052356.

Edwards R, Hoek J, Karreman N, Gilmore A. Evaluating tobacco industry 'transformation': a proposed rubric and analysis. *Tob Control*. 2022 Mar;31(2):313-321. doi:10.1136/tobaccocontrol-2021-056687.

Peeters S, Gilmore AB. Understanding the emergence of the tobacco industry's use of the term tobacco harm reduction in order to inform public health policy. *ToB Control*. 2015 Mar;24(2):182-9. doi: 10.1136/tobaccocontrol-2013-051502.